

специфічними для охорони особистих немайнових прав. У главі 20 ЦК є статті, що присвячені спеціальним способам захисту, наприклад ст. 277 «Спростування недостовірної інформації» та ст. 278 «Заборона поширення інформації, якою порушуються особисті немайнові права». Не можна не помітити, що норми цих статей захищають ті особисті немайнові права, що забезпечують соціальне буття фізичної особи. Стаття 275 ЦК України містить лише загальні норми, а тому необхідно розробити більш детальні і конкретні. Важливою гарантією прав та свобод учасників цивільних правовідносин є створення належного механізму їх правового захисту. Справжній прогрес неможливий без належного забезпечення прав і свобод людини, у тому числі права на честь, гідність. Держава покликана не тільки звертати увагу на питання захисту прав людини при прийнятті тих чи інших рішень, а всією своєю діяльністю забезпечити реалізацію та захист таких суб'єктивних прав. На жаль справи про захист честі і гідності в нашому нестабільному українському суспільстві мають тенденцію до збільшення. Між тим захист честі, гідності фізичних осіб є важливим моментом на шляху побудови правової держави.

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 40 – 44. – Ст. 356.
2. Кохановська О. В. Проблеми захисту честі, гідності та ділової репутації особи в Цивільному кодексі України / О. В. Кохановська // Вісник Верховного Суду України. – 2005. – № 6. – С. 30-35.
3. Малейна М. Н. Защита личных неимущественных прав советских граждан. М., 1991. – С. 58.
4. Петрухин И. Л. Личная жизнь: пределы вмешательства. – М., 1989. – С. 21.
5. Придворов Н. А. Достоинство личности и социалистическое право. – М., 1977. – С. 55.
6. Малейна М. Н. Содержание и осуществление личных неимущественных прав граждан: проблемы теории и законодательства / М.Н. Малейна // Государство и право. – 2000. – №2. – С. 16 – 21.
7. Блюмкин В. А. О чести и достоинстве советского человека. – М., 1974. – С. 4, 26-27.

Дерманська Аліна Геннадіївна
Штепа Валентина Михайлівна
здобувачі вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Іванова Марина Іллівна

д.е.н., доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

КОЛІЗІЙНІ НОРМИ СІМЕЙНОГО ПРАВА В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

У червні 2014 р. було зроблено перші кроки щодо налаштування на інтеграцію у Європейський союз, що було засвідчено підписанням Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Також дуже важливим кроком до євроінтеграції стало підписання згоди на безвізовий режим з Україною 17 травня 2017 р. У зв'язку з цим значно зросла кількість іноземних громадян, які перебувають на території України та, як наслідок, зросла кількість родин з різними громадянствами. Тому, все частіше ми звертаємось до міжнародно-правових норм, які регулюють сімейно-правові відносини. Колізійним питанням

сімейного права, дослідники приділяють належну увагу, але у зв'язку з актуалізацією даного питання, вважаємо за необхідне дослідити можливості подолання конфлікту колізійних норм щодо регулювання сімейних відносин в міжнародному приватному праві.

Метою даного дослідження є комплексне і всебічне дослідження питання окремих правових положень сімейного права різних правових систем у здійсненні стандартизації норм права, усуненні основних суперечностей або їх відмінностей. Об'єктом даного дослідження є тісний зв'язок сімейних відносин із соціальним та культурним контекстом, у якому вони мають місце. Для досягнення поставленої в статті мети було визначено сферу застосування сімейного права, поняття шлюбно-сімейних відносин та їх сфера регулювання з «іноземним елементом».

Розвиток суспільства на сучасному етапі зумовив високий рівень взаємодії країн світу, взаємопроникнення їх культур, збільшення приватноправових контактів між суб'єктами різних країн, посилення міграційних процесів, пріоритетне становище саме приватного суб'єкта у громадянському суспільстві. Вказані тенденції позначилися і на розширенні сфери застосування сімейного права та регулювання шлюбно-сімейних відносин із «іноземним елементом». Взагалі сімейні відносини є найбільш складною сферою колізійного регулювання. Шлюбно-сімейні стосунки різних держав характеризуються значними відмінностями у матеріально-правовому та процесуальному врегулюванні. Це дає підстави для зіткнення усталених правових норм іноземних країн і національного законодавства, що тягне за собою значну кількість колізій. Вважаємо, що зіткнення колізійних норм, зосереджених у Сімейному кодексі України [5] і міжнародно-правових актах, варто розв'язувати на користь останніх внаслідок того, що, як правильно зазначає М. В. Антокольська: *«сама мета створення національних колізійних норм полягає в тому, що вони повинні застосовуватися тільки у випадку відсутності міжнародної конвенції або двосторонньої угоди»* [6].

У законодавстві нашої держави колізійні норми стосовно сімейних правовідносин з «іноземним елементом» містять розділ IX «Колізійні норми сімейного права» Закону України «Про міжнародне приватне право» від 23 червня 2005 р., розділ VI Сімейного кодексу України від 10 січня 2002 р.

Звернемо увагу на Міжнародну Конвенцію «Про надання правової допомоги у цивільних чи сімейних і кримінальних справах» [7], дані норми мають колізійні прив'язки, зокрема: 1) реєстрації шлюбів з «іноземним елементом»; їх визнання; 2) правових наслідків шлюбу; 3) припинення шлюбу; 4) визнання розлучень; 5) особистих та майнових прав подружжя; 6) правовідносин між батьками та дітьми; 7) встановлення опіки та піклування; 8) усиновлення.

Як слушно зазначив Мааріт Янтера-Яреборг, Європі необхідно рухатися у двох напрямках: перший – це гармонізація внутрішнього права; другий – прийняття уніфікованих норм міжнародного приватного права [8].

Гармонізація права розуміється як процес координації або зближення окремих правових положень різних правових систем, що досягаються шляхом

усунення основних суперечностей або відмінностей, а також формування хоча б мінімальних загальних вимог і стандартів. Останнє слугує відправною точкою для здійснення стандартизації норм права, що також способом уніфікації [9].

Сімейні відносини з іноземним елементом – це відносини, суб'єктом яких є іноземець чи апатрид, об'єкт яких знаходиться за кордоном, або створення, зміна чи припинення цих відносин має місце на території іноземної держави [6]. Заслужує на увагу колізійний аспект форми шлюбу. Відповідно до підходу, прийнятого у багатьох державах (Австрія, Швейцарія, ФРН, Україна та ін.), форма шлюбу, який реєструється в межах території країни, регулюється внутрішніми нормами цієї країни. Таке правило впливає із засад державного суверенітету й публічного порядку, і виняток з нього можуть становити шлюби, що реєструються дипломатичним або консульським агентом. Щодо критеріїв визначення форми взяття шлюбу за кордоном, а відповідно і критеріїв визнання таких шлюбів, тут ситуація набагато складніша.

Кодифікації норм міжнародного приватного права багатьох держав (Польща, Румунія, Японія, Перу та ін.) містять приписи, за якими форма шлюбу повинна відповідати вимогам місця реєстрації шлюбу. Очевидно, таке положення виводиться з відомого колізійного правила щодо форми правочинів — *locus regit actum*. Цей принцип має довгу і суперечливу історію. Він активно підтримувався західними країнами на Гаазьких конференціях з питань шлюбного права на початку ХХ ст. Проти нього рішуче заперечували делегати Росії, особливо з огляду на непорозуміння між Росією та Німеччиною щодо оформлення російськими підданими релігійних шлюбів у Німеччині. Абсолютизація правила *locus regit actum* критикувалась у російській доктрині за внутрішню суперечливість: адже якщо виходити з того, що умовою дійсності шлюбу є дотримання форми місця реєстрації, то шлюб, оформлений між двома громадянами держави А на території держави Б у формі, передбаченій законодавством держави А, довелось б визнати в державі А недійсним, бо він не відповідає законіві місця реєстрації.

Сучасне законодавство більшості держав прагне встановити для регулювання питань форми шлюбу щось на зразок режиму *favor validatis*, тобто сприяння збереженню чинності. Форма шлюбу за кордоном регулюється особистим законом осіб, що беруть шлюб. Достатнім, однак, визнається дотримання форми шлюбу за місцем реєстрації. Як бачимо, принцип *legis celebrationis* стосовно форми шлюбу відійшов на другий план.

Колізійні питання стосунків між батьками та дітьми в таких сферах, як законнонародженість, легітимація, їхні наслідки, наслідки незаконнонародженості, усиновлення тощо, вирішуються здебільшого за принципом застосування особистого закону дитини або спільного особистого закону батьків (чи особистого закону одного з батьків). При цьому законодавство багатьох країн, переважно європейських, схильне дотримуватись, як загального, принципу закону громадянства або доміцилію дитини щодо стосунків між батьками й дітьми (Швейцарія, Італія, Польща та ін.). Специфічні ж питання, такі, наприклад, як усиновлення, регулюються здебільшого особистим законом усиновлювача (усиновлювачів) (Австрія, Швейцарія, Польща, Іспанія та ін.).

Регулюючи сімейні відносини за участю іноземного елемента з використанням колізійного методу, треба враховувати особливості його застосування в контексті загальних проблем дії колізійних норм. У сфері міжнародного приватного права регулювання шлюбно-сімейних відносин посідає виняткове місце у зв'язку зі значними розбіжностями внутрішнього матеріального права різних країн. Правові основи внутрішнього сімейного права характеризуються своєю пов'язаністю з моральними й релігійними уявленнями, економічними, побутовими особливостями, історичним розвитком, соціальним рівнем, національною, етнічною та культурною специфікою, пов'язаністю з основними правовими принципами, які прирівнюють до основ публічного порядку тощо.

Бібліографічні посилання

1. Довгерт А.С., Кисіль В.І. Міжнародне приватне право. Загальна частина: підручник [Текст] / за ред. А. С. Довгерта і В.І. Кисіля. – К. : Алерта, 2012. – 376 с.
2. Бурлай О. Правовідносини подружжя в міжнародному приватному праві : автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.03 / О. Бурлай ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2007. – 22 с.
3. Калакура В. Я. Механізми взаємодії колізійних принципів правового регулювання в міжнародному сімейному праві / В.Я. Калакура // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2011. – №5(8). – С. 98–104.
4. Кожевникова В.О. Правове регулювання визнання дійсності шлюбів, укладених громадянами України за кордоном / В.О. Кожевникова // Кримський юридичний вісник. – 2010. – Вип. 1(8). – Ч. 1. – С. 107–113. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Kyuv/2010_1_1/15.pdf
5. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 21–22. – Ст. 135.
6. Міжнародне приватне право: навчальний посібник [за заг. ред. В.М. Гайворонського, В. П. Жушмана]. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 360 с.
7. Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_009.
8. Maarit Jäntereä-Jareborg, Pr. Unification of Private International Law in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.2law.uu.nl/priv/cefl.
9. Чернопищук Я. Уніфікаційні процеси в європейському правовому просторі: герменевтика та аксіологія конституційно-правового аналізу / Я. Чернопищук // Юридичний вісник. – 2011. – № 1. – С. 66–72.

Завражній Віталій Олегович
здобувач вищої освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
Науковий керівник: Карпенко Роман Валерійович
викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Незважаючи на реформування протягом більше 20-ти років аграрних та земельних відносин, аграрний сектор економіки України функціонує в сучасних умовах недостатньо ефективно. Проявляється це передусім в тому, що він неспроможний належним чином гарантувати продовольчу безпеку населення країни. Україна поки що залишається продовольчо залежною по окремих продуктах харчування від інших країн світу. Така ситуація обумовлена різними чинниками, в тому числі і результатами недосконалої державної аграрної політики.